

Danny Beekers

Dorpsstraat 26-A

6582 AN Heumen

d.beekers@inter.nl.net

Oud Archief

Een substantieel gedeelte van het lezerspubliek van het Nieuw Archief voor Wiskunde bestaat uit wiskundedocenten. Dit is zeker niet altijd zo geweest. Danny Beekers, onderzoeker in de geschiedenis van de wiskunde en tevens werkzaam als docent wiskunde aan het Dominicus college in Nijmegen, vertelt over het Wiskundig Tijdschrift, een afsplitsing van het Nieuw Archief in 1903.

Het (tegenwoordig Koninklijk) Wiskundig Genootschap werd in 1778 opgericht door onderwijzers en ingenieurs. Toch is het aantal onderwijzers dat lid is van het WG al enige decennia lang verwaarloosbaar. Sinds een paar jaar tracht het genootschap weer actief om ook de wiskunde-onderwijzers voor zich te winnen. De verwijdering tussen onderwijzers en wiskundigen vond plaats rond 1900 en werd bezegeld in de oprichting van twee verenigingen voor wiskunde-onderwijzers: *Liwengel* (1921) en *Wimecos* (1925). Een en ander had te maken met een nieuwe koers binnen het genootschap.

In 1903 kwam de ingenieur F.J. Vaes met het voorstel om een tijdschrift op te richten voor wiskundeleraren. Het aantal onderwijzers dat wiskunde onderwees groeide gestaag sinds de invoering van de HBS (1863) en de herziening van de gymnasia (1876). Een tijdschrift voor deze groep bestond er echter niet. Er was *De Vriend der Wiskunde*, dat zich vooral op leraren van de lagere school richtte. Daarnaast bestonden er rond 1900 wetenschappelijke wiskundetijdschriften, zoals het *Nieuw Archief voor Wiskunde*, dat door het Wiskundig Genootschap werd uitgegeven.

Het Wiskundig Genootschap werd geleid door een groep ambitieuze wetenschappers die zich ook internationaal trachtten te profileren. Sinds 1893 verzorgde het genootschap maar liefst twee wetenschappelijke tijdschriften. De beide tijdschriften slokten het leeuwendeel van het jaarlijkse budget op. Veel inte-

resse in de oprichting van een tijdschrift voor onderwijzers had het bestuur dan ook niet. Toen Vaes zijn voorstel ter sprake bracht tijdens de jaarvergadering van het Wiskundig Genootschap in 1903 voelde het bestuur zich overvallen en reageerde bits. De voorzitter meldde "alle inbreng diende tevoren schriftelijk bij de voorzitter bekend te zijn."

Een extra vergadering om de suggestie van Vaes te bespreken werd ingelast en vond plaats op 19 december 1903. Het slot van de notulen luidde: "Uit de bespreking blijkt dat de meeste leden van het bestuur niet wenschen een nieuw tijdschrift in het leven te roepen op grond daarvan, dat het *Nieuw Archief* beschikbaar is voor ieder die, op welk gebied van wiskunde ook, iets van diergelijke beteekenis heeft medetedeelen, doordat zelfs bij het begin der laatste serie op het inzenden van stukken van eenvoudige aard is aangedrongen. Dat dit geen gevolg heeft gehad, is alleen daaraan te wijten, dat door niemand iets is ingezonden."

De verwijdering tussen wetenschappers en onderwijzers is voelbaar in de tekst: leraren zenden gewoon geen artikelen in, is de reactie van het bestuur — zonder na te gaan waarom er door deze groep niet werd ingezonden. De Groningse hoogleraar P.H. Schoute, lid van het bestuur, was fel tegen het idee dat het Wiskundig Genootschap zich zou inlaten met een tijdschrift voor wiskundeleraren. Hij was zich bewust van het krappe budget dat hij als uitgever van een van de wetenschappelijke tijdschriften van het genootschap had. Aan de andere kant was een niet onbelangrijk deel van dat budget juist afkomstig uit de contributiegelden van onderwijzers. D.J. Korteweg, op dat moment bestuursvoorzitter, streefde zodoende naar een compromis. Het genootschap zou een subsidie verlenen aan Vaes en in ruil zouden de leden tegen gereduceerde prijs op het nieuwe tijdschrift mogen intekenen. Mocht de genootschapskas te krap wor-

den om nog langer subsidie te verlenen dan kon te zijner tijd bekeken worden wat de verstandigste actie was.

Vaes toog onmiddellijk aan het werk. Binnen een paar maanden was het *Wiskundig Tijdschrift* een feit. De eerste jaargang werd uitgegeven in 1904–1905. Het bevatte een lijst van 382 intekenaren, voornamelijk leraren wiskunde aan gymnasia en HBS en een aantal ingenieurs. In de inleiding kon Vaes bogen op een succes. Niet alleen had hij zijn tijdschrift van de grond gekregen, hij was er ook in geslaagd om voldoende kopij te genereren om het eerste jaargang te vullen. Artikelen en intekenaren zouden blijven toestromen. Eerst in de jaren 1920 zou het *Wiskundig Tijdschrift*, onder het economisch ongunstige tij en de concurrentie met andere tijdschriften die inmiddels waren opgericht, te gronde gaan. ◀

Literatuur

Fred Goffree e.a. (red.), *Honderd jaar wiskunde-onderwijs*, Leusden: NVvW (2000)

